

Minne menet Valko-Venäjä?

Julkaistu: 14.5.2009

 Kuuntele juttu

3 kommenttia

Itä-Euroopan kansansirpaleiden ymmärtäminen tuottaa yleisesti ongelmia "ulkopuolisille" tutkijoille, toteaa dosentti Arto Luukkanen tuoreessa Tuntematon Valko-Venäjä -kirjassa. Luukkanen yrittää nyt yhdessä valitun kirjoittajajoukon kanssa selvittää yleisiä käsityksiä Venäjän sylissä omapäistä politiikkaansa ajavasta valtiosta.

-Valko-Venäjä on keskellä Eurooppaa. Se on maa, jolla on ainutlaatuinen historiallinen menneisyys, aivan toinen kuin muilla kansallisvaltioilla. Kiehtova tarina, Luukkanen sanoo.

Helsingin yliopiston opiskelijoiden ja Renvall-instituutin Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen kokonaisuuden järjestämään Valko-Venäjä-maaseminaariin sekä myöhemmin syksyllä 2008 tehtyyn opintomatkaan perustuva kirja piirtää kuvaa niin maan ehdottomasta vallankäyttäjistä presidentti Aljaksandr Lukašenkasta kuin kirjailijoista ja toisinaajatteliijoista.

Vuonna 1994 presidentiksi valittu Lukašenka lupasi äänestäjilleen palauttaa neuvostojen hyvinvoinnin. Kolme vuotta sitten tämä entinen populistinostatti itsensä kolmannelle kaudelle opposition äänet tukahduttamalla. Entisen Neuvostoliiton perillisten Ivy-maiden joukossa autoritääriyys ei ole ainutlaatuisia.

Kirjassa ihmisoikeuskysymyksistä ja mediasta kirjoittava Noora Mäntyranta toteaa, että Valko-Venäjää on kuvattu eräänlaiseksi kiehtovaksi paradoksiksi.

- Yhtäältä siellä on olemassa kaikki modernin demokratian peruselementit aina perustuslaista parlamenttiin ja monipuoluejärjestelmään. Toisaalta presidentti on onnistunut alistamaan nämä elementit henkilökohtaisen valtansa alle, Mäntyranta kirjoittaa.

Maata on yritetty houkutella kepillä ja porkkanalla laajempaan yhteistyön EU:n kanssa.

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella vuonna 2006 lanseerattiin erityinen naapuruuspolitiikan "Mitä EU voisi antaa Valko-Venäjälle" -asiakirja. Konkreettisia tuloksia ei juurikaan saavutettu.

Ulkoministeri Aleksander Stubbin (kok.) esikuntaan kuuluvan Mikko Hautalan mielestä on luonnollista, että valtiojohtoinen Valko-Venäjä ei juuri houkuttelee investoijia.

Valko-Venäjän ja Venäjän suhteet näyttävät 2000-luvun myötä tulleen vedenjakajalle.

Hautala laskee, että suomalaista pääomaa on noin kymmenessä valkovenäläisessä yrityksessä. Tuntematon Valko-Venäjä kirjaan ehtineistä investointiutuutisista tuorein on syyskuulta 2008, jolloin Olvi osti osake-enemmistön Valko-Venäjän neljänneksi suurimmasta Lidskoje Pivo -panimosta.

Ehkä kiinnostus maahan jatkuu. Valko-Venäjä yksityistää lisää valtionyrityksiä ja houkuttelee sijoituksia nimenomaan lännestä niin Venäjän kumppani kuin maa on ollutkin.

- Valko-Venäjä ei kuitenkaan ole ollut Venäjälle helppo kumppani. Päinvastoin, Lukašenka on tarvittaessa kamppailut tiukasti Valko-Venäjän taloudellisista eduista, Hautala kirjoittaa.

Valko-Venäjän ja Venäjän suhteet näyttävät 2000-luvun myötä tulleen vedenjakajalle.

Edellisen vuosikymmenen valtiunionihankkeesta ei ole virallisesti luovuttu, mutta sen toteutuminen näyttää kovin epätodennäköiseltä. Tärkein syy lienee se, ettei Lukašenkalla ole juuri voitettavaa missään realistisessa yhdentymismallissa. Hävittävää sen sijaan löytyy.

EU:n näkökulmasta Valko-Venäjä on avautunut hitusen. Uusimman vaiheen Valko-Venäjän ja EU:n suhteissa voidaan katsoa käynnistyneen alkuvuodesta 2008 sen jälkeen, kun Lukašenka ilmoitti Valko-Venäjän kutsuvan Etyjiin vaalitarkkailijoita seuraamaan syyskuussa järjestettyjä parlamenttivaaleja.

Irtiottona Venäjästä voi pitää myös sitä, että Valko-Venäjä ei kiirehtinyt seuraamaan Venäjää tämän tunnustaessa Etelä-Ossetian ja Abhasian itsenäisyyden, vaikka muuten antoikin tukensa Venäjän toimille.

-Tämäkin tulkittiin, ellei nyt lännen miellyttämishaluksi, niin ainakin merkiksi Minskin pyrkimyksestä ajaa itsenäisempää linjaa, Hautala linjaa.

Kirjassa todentuu, että Valko-Venäjän nationalismi on omanlaistaan. Lukašenka on puheissa Venäjälle lojaali.

-Siitä huolimatta hän ei ole ollut kuitenkaan valmis ryhtymään Venäjän federaation kuvernööriksi. Toisaalta, EU:n ja USA:n sille markkinoimat demokratian syventämissyrkimykset Valko-Venäjä on torjunut vaarallisena omalle vallalleen, Luukkanen kirjoittaa.

Luukkasen mukaan Valko-Venäjä elää valtiojohtoisen kreolionalismin aikaa.

Maa tavallaan hamuaa Venäjän yhteyteen, mutta se ei voi entistä ykseyttä enää saavuttaa. Kreolionalismi on syntynyt uudenlaisessa poliittisessa tilanteessa - hiljaisessa konfliktissa uuden Venäjän kanssa 2000-luvulla suhteessa Putinin Venäjään.

Tuntematon Valko-Venäjä, Edita, Kleio-sarja Arto Luukkanen (toim.)

Kuva: EPA / All Over Press

Nainen seisoo Valko-Venäjän entisen valtiovaakunan edessä vaalihuoneessa Minskissä 19. päivä maaliskuuta 2006. Ulkoa opittu kulttuuri on päälle liimattua, irvokasta ja väärää. Sellaista haastatellut epäilivät esitettävän muuallakin entisen Neuvostoliiton alueella edelleen, mikä perinnettä ei ole kyetty säilyttämään tai alkuperäisiä traditioita löytämään. Satu Koponen luvussa Vaikutelmia Valko-Venäjän kulttuurielämästä vuonna 2008.

